

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 68 0 P 079135 26 Rev 2
Sarajevo, 28.05.2026. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Marijane Omerčaušević, kao predsjednice vijeća, Fatime Mrdović i Svjetlane Milišić-Veličkovski, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice S.Č. iz L., Ul. K. T. b.b., koju zastupa advokat Emir R. Karača, advokat iz Sarajeva, protiv tuženog Srednjobosanski kanton, Općinski sud u Travniku, koga zastupa Kantonalno pravobraniteljstvo Vitez, kao zastupnik po zakonu, radi naknade štete, vrijednost spora 9.900,00 KM (pravilno: 55.080,00 KM) odlučujući o reviziji tužiteljice izjavljenoj protiv presude Kantonalnog suda u Livnu, broj 68 0 P 079135 25 Gž 2 od 18.12.2025. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 28.05.2026. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se djelimično usvaja i drugostepena presuda preinačava u stavu I izreke, tako što se žalba tuženog odbija i prvostepena presuda u cijelosti potvrđuje.

U preostalom dijelu (stav II) revizija se odbija.

Obavezuje se tuženi da tužiteljici naknadi i troškove sastava revizije u iznosu od 1.122,30 KM, u roku od 30 dana od prijema prepisa ove presude.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Livnu, broj 68 0 P 079135 23 P od 22.10.2024. godine odlučeno je:

„I Utvrđuje se povreda ličnosti tužiteljice od strane tuženog SBK, što je u periodu od 16.07.2020.-18.08.2020. godine izvršio lišenje slobode kroz institucije SBK donošenjem (nezakonitih) rješenja o određivanju psihijatrijskog liječenja u JU Bolnica u Travniku gdje su tužiteljicu dozirali raznim medikamentima i to bez psihijatrijske obrade sudskog vještaka pri čemu je tužiteljici uskraćeno pravo na slobodu i sigurnost i pravo na pravično suđenje kojega čine: pravo na salušanje, pravo na ličnu odbranu i izbor odvetnika, pravo na žalbu, pravo na zdravstvenu zaštitu kroz sudsko - medicinsko vještačenje, što je sve imalo za posljedicu ugrožavanje života i cjeloživotnog zdravlja tužiteljice, pa se nalaže tuženiku da na ime nematerijalne štete isplati iznos od 10.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate, sve u roku od 30 dana.

II Odbija se preostali dio tužbenog zahtjeva po svim vidovima nematerijalne štete u iznosu od 45.080,00 KM kao neutemeljen.

III Dužan je tuženik naknaditi tužiteljici troškove parničnog postupka u iznosu od 2.200,00 KM, u roku od 30 dana.“

U ponovljenom suđenju, nakon odluke Vrhovnog suda Federacije BiH broj 68 0 P 079135 25 Rev od 22.07.2025. godine, drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Livnu, broj 68 0 P 079135 25 Gž 2 od 18.12.2025. godine odlučeno je:

„I. Žalba tuženika se uvažava i prvostupanjska presuda pod stavkom I. kojim se utvrđuje povreda ličnosti tužiteljice od strane tuženog SBK, što je u periodu od 16.07.2020.-18.08.2020. godine izvršio lišenje slobode kroz institucije SBK donošenjem (nezakonitih) rješenja o određivanju psihijatrijskog liječenja u JU bolnici u Travniku gdje su tužiteljicu dozirali raznim medikamentima i to bez psihijatrijske obrade sudskog vještaka pri čemu je tužiteljici uskraćeno pravo na slobodu i sigurnost i pravo na pravično suđenje kojega čine: Pravo na saslušanje, Pravo na ličnu obranu i izbor odvjetnika, Pravo na žalbu, Pravo na zdravstvenu zaštitu kroz sudsko - medicinsko vještačenje, što je sve imalo za posljedicu ugrožavanje života i cjeloživotnog zdravlja tužiteljice, pa se nalaže tuženiku da na ime nematerijalne štete isplati iznos od 10.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate, sve u roku od 30 dana, preinačava na način da se taj tužbeni zahtjev tužiteljice odbija u cijelosti, kao i odluka o troškovima postupka tako da se obvezuje tužiteljica na naknadu troškova postupka tuženika u iznosu od 1.080,00 KM umjesto da je dužan tuženik naknaditi tužiteljici troškove parničnog postupka u iznosu od 2.200,00 KM.

II. Žalba tužiteljice se odbija.“

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužiteljica u cijelosti pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da ovaj sud preinači drugostepenu presudu, tako što će usvojiti tužbeni zahtjev u cijelosti, ili da ukine presudu i predmet vrati na ponovno suđenje pred drugim vijećem drugostepenog suda. Zahtijeva naknadu troškova cijelog postupka uključujući i trošak sastava dvije revizije u ukupnom iznosu od 6.235,13 KM (4.699,50 KM + 1.535,64 KM), te sastava žalbe u iznosu od 1.800,00 KM.

Tuženi je u odgovoru na reviziju predložio ovom sudu da odbije reviziju kao neosnovanu.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku (dalje: ZPP)¹, sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Revizija je djelimično osnovana.

Nije osnovan revizioni prigovor povrede odredaba parničnog postupka, jer je drugostepeni sud u obrazloženju presude izložio razloge za donesenu odluku, zbog čega

¹ “Službene novine FBiH”, broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

odredba člana 191. stav 4. ZPP nije povrijeđena u postupku pred drugostepenim sudom. Prigovor neobrazloženosti ne stoji ni u odnosu na odluku o žalbi tužiteljice, budući da je drugostepeni sud u obrazloženju pobijane presude, kao razlog za odbijanje žalbe naveo da tužiteljica nije dokazala pravni osnov tužbenog zahtjeva.

Za odluku o nepostojanju odgovornosti tuženog u odnosu na postupanje JU Bolnice u Travniku, kao samostalnog pravnog subjekta, drugostepeni sud je dao valjan razlog, koji ovaj sud u cijelosti prihvata jer je zasnovan na pravilnoj primjeni Uredbe sa zakonskom snagom o ustanovama („Sl. list RBiH“ br. 6/92 i 8/93), kojom je propisano da javna ustanova ima svojstvo pravnog lica i samostalno odgovara za svoje obaveze.

Revizioni prigovor pogrešne primjene materijalnog prava je djelimično osnovan.

Predmet spora je zahtjev tužiteljice da joj tuženi naknadi nematerijalnu štetu koju je pretrpjela zbog nezakonite prisilne hospitalizacije u JU Bolnica Travnik u periodu od 16.07.2020. godine do 18.08.2020.godine, u ukupnom iznosu od 55.080,00 KM.

Iz činjeničnog stanja koje je utvrdio prvostepeni, a djelimično prihvatio drugostepeni sud (izuzev u pogledu postojanja saglasnosti tužiteljice), proizlazi: da je tužiteljica, u pratnji supruga, dana 16.07.2020. godine smještena u JU Bolnica Travnik – Odjel neuropsihijatrije, na temelju uputnice za specijalistički pregled, s dijagnozom „psihosis suspecta“, bez pismene saglasnosti, zbog čega je bolnica po službenoj dužnosti zatražila donošenje odluke suda o zadržavanju tužiteljice u toj zdravstvenoj ustanovi; da je u vanparničnom postupku u predmetu Općinskog suda u Travniku broj 51 0 V 0175788 20 V dana 24.07.2020. godine doneseno rješenje o zadržavanju S. Č. (u tom predmetu protivnice predlagatelja) u zdravstvenoj ustanovi JU Bolnica Travnik – Odjel neuropsihijatrije najduže do 02.08.2020. godine, a zatim je isti sud u predmetu broj 51 0 V 0176252 20 V donio rješenje od 05.08.2020. godine, kojim je S.Č. produžen prisilni smještaj u istoj zdravstvenoj ustanovi u trajanju od dvije nedjelje, računajući od dana 03.08.2020. godine, tj. najduže do 12.08.2020. godine; da su rješenjima Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 51 0 V 0175788 24 Gž od 10.07.2024. godine, i broj 51 0 V 0176252 24 Gž od 10.07.2024. godine, uvažene žalbe S.Č. protiv rješenja Općinskog suda u Travniku broj 51 0 V 0175788 20 V od 24.07.2020. godine, i broj 51 0 V 0176252 20 V od 05.08.2020. godine, navedena rješenja ukinuta i oba predmeta vraćena prvostepenom sudu na ponovno suđenje jer je utvrđeno da sud nije postupao u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (Glava V, članovi 22.-37. Zakona)². Utvrđeno je i da tužiteljica ne boluje od trajne duševne bolesti, niti privremenog duševnog poremećaja psihotičnog karaktera, odnosno da ne ispunjava dijagnostičke kriterije za postavljanje dijagnoze bilo kojeg duševnog poremećaja ili poremećaja ličnosti (medicinska dokumentacija tužiteljice, Timsko psihijatrijsko-psihološko vještačenje vještaka prof. dr. sci. med. Abdulaha Kučukalića, prof. dr. sci. med. Alme Bravo-Mehmedbašić i mr. psih. Nermine Bajramović), kao i da je zbog prisilne hospitalizacije u Bolnici Travnik, u trajanju od 34 dana, životna

² „Službene novine FBiH“, br. 37/01, 40/02, 52/11 i 14/13

aktivnost tužiteljice umanjena za 15%, da je trpjela strah od jakog do slabog intenziteta, fizičke bolove, duševne bolove uzrokovane serijom stresnih situacija i duševne bolove zbog gubitka slobode, te su utvrđeni intenzitet i trajanje duševnih i fizičkih bolova i straha koje je tužiteljica trpjela. (medicinsko vještačenje psihijatra Milana Stojkovića iz Banja Luke).

Prvostepeni sud je na osnovu izloženog činjeničnog stanja zaključio da su tužiteljici, zbog neosnovane prisilne hospitalizacije povrijeđena prava ličnosti, a sve uslijed propusta Općinskog suda u Travniku da u cijelosti postupi u skladu sa odredbama člana 22.-37. Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama, koje regulišu prisilno zadržavanje i prisilni smještaj u zdravstvenoj ustanovi. Shodno tome, sud je utvrdio naknadu za duševne bolove koje je pretrpjela tužiteljica u jedinstvenom iznosu od 10.000,00 KM, pa je djelimično usvojio tužbeni zahtjev i presudom obavezao tuženog da naknadi tužiteljici štetu u tom iznosu, sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe do isplate, dok je preostali dio zahtjeva u iznosu od 45.080,00 KM odbio kao neosnovan.

Drugostepenom presudom je uvažena žalba tuženog, preinačena prvostepena presuda i u cijelosti odbijen tužbeni zahtjev, uz obrazloženje da tužiteljica nije dokazala odgovornost tuženog za štetu. Presuda se temelji na ocjeni da sporna rješenja Općinskog suda u Travniku koja su donesena primjenom Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama ne mogu biti predmet preispitivanja u ovom parničnom postupku, i zaključku suda da u postupku za prisilno zadržavanje i smještaj tužiteljice u Bolnici Travnik nije bilo nepravilnosti i nezakonitosti. S obzirom da nije dokazano ni postojanje volje na strani tuženog da se tužiteljici uzrokuje šteta, te da je tužiteljica dana 12.08.2020. godine potpisala obrazac „pristanak“ za dobrovoljni smještaj, drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i odbio tužbeni zahtjev u cijelosti kao neosnovan.

Prava osoba sa duševnim smetnjama regulisana su Zakonom o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama³, kojim su propisana osnovna načela, način organizovanja i provođenja zaštite, i pretpostavke za primjenu mjera i postupanje prema osobama sa duševnim smetnjama. (*lex specialis*) Prema navedenom Zakonu, osoba sa težim duševnim smetnjama koja uslijed svoje duševne smetnje ozbiljno i direktno ugrožava vlastiti život ili zdravlje ili sigurnost, odnosno život ili zdravlje ili sigurnost drugih osoba može se smjestiti u zdravstvenu ustanovu bez svog pristanka, po postupku za prisilno zadržavanje i prisilni smještaj koji je propisan tim zakonom. (član 22. stav 1.) U postupku prisilnog smještaja osobe sa duševnim smetnjama u zdravstvenu ustanovu odlučuje nadležni sud u vanparničnom postupku. (član 29. stav 1.)

Članom 30. Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama regulisano je da će nadležni sud koji primi obavijest o prisilnom zadržavanju ili na koji drugi način sazna za prisilno zadržavanje, donijeti rješenje o pokretanju postupka po službenoj dužnosti i postaviti osobi punomoćnika iz redova advokata radi zaštite njenih prava ako to ona već nije učinila, odnosno ako zaštita njenih prava u postupku nije osigurana na drugi način. Sud je dužan da ispita sve okolnosti koje su od značaja za donošenje rješenja i da sasluša sve osobe koje imaju saznanje o bitnim činjenicama, a ukoliko je to moguće

³ “Službene novine Federacije BiH” br. 37/01,40/02, 52/11 i 14/13

i ako to neće štetno uticati na zdravlje duševno bolesne osobe, sud će saslušati i tu osobu.

Shodno odredbi člana 45. Zakona o vanparničnom postupku (dalje: ZVP)⁴ sud odlučuje o zadržavanju duševno bolesne osobe u zdravstvenoj ustanovi kada je zbog prirode bolesti neophodno da ta osoba bude ograničena u slobodi kretanja ili kontaktiranja sa vanjskim svijetom, kao i njenom otpuštanju kad prestanu razlozi zbog kojih je zadržana. Zdravstvena ustanova može primiti na liječenje duševno bolesnu osobu, uz njenu saglasnost, ako je prema prirodi bolesti u stanju dati takvu saglasnost, u pismenom obliku pred ovlaštenim organom zdravstvene ustanove, uz prisustvo dvije punoljetne osobe, koje su poslovno sposobne i pismene, a nisu zaposlene u toj zdravstvenoj ustanovi i nisu krvni srodnici primljene osobe u pravoj liniji, u pobočnoj liniji zaključno sa četvrtim stepenom srodstva, po tazbini do drugog stepena, ni njegov bračni drug, kao ni osoba koja ga je dovela u zdravstvenu ustanovu. (član 46. stav 1. i 2. ZVP). Kada zdravstvena ustanova primi na liječenje duševno bolesnu osobu bez njene saglasnosti ili bez odluke suda, dužna je da o tome odmah, a najkasnije u roku od 24 sata, pismeno obavijesti sud na čijem području se nalazi ta ustanova, uz koju dostavlja sudu, po mogućnosti, i podatke o prirodi i stepenu bolesti sa raspoloživom medicinskom dokumentacijom. (član 47.) Ako prijem u zdravstvenu ustanovu nije izvršen na osnovu odluke nadležnog suda, sud na čijem području se nalazi zdravstvena ustanova dužan je odmah po prijemu obavijesti iz čl. 46. i 47. ovog zakona, ili kada na drugi način sazna za boravak duševno bolesne osobe u zdravstvenoj ustanovi bez njene saglasnosti, po službenoj dužnosti pokrenuti postupak za zadržavanje u zdravstvenoj ustanovi.

Saglasno navedenom, sudski postupak prisilnog smještaja i zadržavanja osobe sa duševnim smetnjama u zdravstvenoj ustanovi vodi se samo ako se radi o osobi koja uslijed svoje duševne smetnje ozbiljno i direktno ugrožava vlastiti život ili zdravlje ili sigurnost, odnosno život ili zdravlje ili sigurnost drugih osoba, zbog čega joj i bez saglasnosti mora biti ograničena sloboda kretanja ili kontaktiranja sa vanjskim svijetom. U tom sudskom postupku se, kao i u svakom drugom, stranci mora omogućiti stvarni a ne samo formalni pristup sudu, prije svega putem punomoćnika kojeg sama izabere, a mora joj se osigurati i pravo na saslušanje pred sudom kada je to moguće.

Predmetni zahtjev tužiteljice za naknadu štete temelji se na odredbi člana 172. Zakona o obligacionim odnosima (dalje: ZOO)⁵, prema kojoj pravno lice odgovara za štetu koju njegov organ prouzrokuje trećem licu u vršenju ili u vezi sa vršenjem svojih funkcija. Zbog toga je tužiteljica u ovom postupku bila dužna dokazati da je šteta koju je pretrpjela u uzročnoj vezi sa radom suda koji je odlučivao o njenoj prisilnoj hospitalizaciji, a sporne činjenice koje je sud u ovom postupku morao utvrditi su: da li je postojala saglasnost tužiteljice za zadržavanje u psihijatrijskoj bolnici za cijeli period od 16.07.2020. godine do 18.08.2020.godine u kojem je bila hospitalizirana i ograničena u slobodi kretanja, odnosno da li je sudski postupak u kojem je odlučivano o njenom prisilnom zadržavanju bio proveden u skladu sa naprijed navedenim zakonima.

⁴ "Službene novine Federacije BiH", br. 2/98, 39/04, 73/05, 11/21

⁵ „Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85 i 57/89, „Službeni list RBiH“ br. 2/92 i 13/93 i „Službene novine FBiH“ br. 29/03 i 42/11

Ovaj sud je utvrdio da činjenični i pravni zaključci drugostepenog suda na kojima se temelji pobijana presuda nisu u saglasnosti sa činjeničnim stanjem na kojem se temelji prvostepena presuda. Naime, dok je zaključak prvostepenog suda o postojanju osnova za naknadu štete zasnovan na utvrđenoj činjenici da su rješenjima Kantonalnog suda u Novom Travniku uvažene žalbe tužiteljice i ukinuta rješenja Općinskog suda u Travniku na osnovu kojih je tužiteljica prisilno hospitalizirana, drugostepeni sud je svoju odluku temeljio na prvostepenim rješenjima, potpuno zanemarujući činjenicu da su ista ukinuta upravo zbog postupanja suprotnog odredbama člana 22.-37. Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama.

Osim toga, iz stanja u spisu proizlazi i da je zaključak drugostepenog suda da je tužiteljica dala svoj pristanak za hospitalizaciju neutemeljen i proizvoljan, i potpuno suprotan utvrđenom činjeničnom stanju, prema kojem je protiv tužiteljice vođen postupak za prisilno zadržavanje i prisilni smještaj u zdravstvenoj ustanovi iz člana 22.-37. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama u periodu od 17.07. – 12.08.2020. godine, a navodna izjava tužiteljice o pristanku na hospitalizaciju (koja nije uložena u spis niti predložena kao dokaz u postupku pred prvostepenim sudom, iako je morala biti sačinjena u strogo propisanoj formi) je data 12.08.2020. godine, nakon što je tužiteljica već bila hospitalizovana na osnovu spornih odluka.

Donošenjem odluke kojim se neka osoba prisilno smješta odnosno prisilno zadržava u zdravstvenoj ustanovi suprotno odredbama Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama, predstavlja povredu prava ličnosti kojom se može uzrokovati šteta toj osobi i u sferi njenog psihičkog i mentalnog zdravlja. Navedeni zakon je donesen upravo radi zaštite osoba sa duševnim smetnjama i njihovih prava, zbog čega propisuje izuzetno stroge uslove pod kojima se samo osoba sa težim duševnim smetnjama, koja zbog toga predstavlja opasnost za vlastiti život i zdravlje, kao i za život i zdravlje drugih, može lišiti slobode smještanjem u zdravstvenu ustanovu po postupku za prisilno zadržavanje i prisilni smještaj, koji je propisan zakonom.

Budući da u ovom postupku nije utvrđeno da je tužiteljica dala svoju pismenu saglasnost u vrijeme zadržavanja u Bolnici Travnik, u formi propisanoj članom 46. stav 1. i 2. ZVP, što potvrđuje i utvrđena činjenica da je protiv nje vođen sudski postupak zadržavanja u zdravstvenoj ustanovi, ovaj sud je odbacio argumentaciju drugostepenog suda o postojanju saglasnosti tužiteljice kao neutemeljenu.

Presuda o odbijanju tužbenog zahtjeva se zasniva na ocjeni drugostepenog suda da tužiteljica u ovom postupku nije dokazala da je rad organa tuženog bio nepravilan i nezakonit.

S tim u vezi, pravilno se u reviziji ukazuje da je presuda drugostepenog suda rezultat pogrešne primjene člana 172. ZOO.

Naime, pravno shvatanje da se šteta može uzrokovati samo nepravilnim i nezakonitim radom organa suprotno je shvatanju izraženom u odluci Ustavnog suda BiH AP-1670/21 od 13.07.2023. godine, prema kojem se kao uslov odgovornosti pravnog lica za štetu učinjenu radom organa zahtijeva utvrđenje da je šteta nastupila u

vršenju ili u vezi sa vršenjem njegovih funkcija, i da se radi o „dovoljno ozbiljnoj“ povredi prava oštećenog lica.

Osim toga, odgovornost pravnog lica za štetu koju prouzrokuje njegov organ utvrđuje se po pravilima o objektivnoj odgovornosti, zbog čega za postojanje štete nije potrebno dokazivati namjeru, odnosno volju da se uzrokuje šteta, pa kako zakonodavac nije predvidio ni mogućnost oslobođenja pravnog lica od odgovornosti za štetu dokazivanjem odsustva vlastite krivice, ta se odgovornost u sudskom postupku dokazuje postojanjem uzročne veze između radnje koju je izvršio organ pravnog lica, i štete, kao njene posljedice.

Pitanje odgovornosti države za štetu koju njen organ prouzrokuje trećem licu raspravljeno je i na Panelu za ujednačavanje sudske prakse održanom dana 07.10.2025. godine, na kojem su najviši sudovi u Bosni i Hercegovini usaglasili sljedeće pravno shvatanje: „Država (Bosna i Hercegovina, entiteti, kantoni, općine, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine) odgovara za štetu koju je trećem licu nezakonitim i nepravilnim postupanjem pričinio njen organ, pri čemu voljni element - namjera ili pristanak da se šteta nanese nije uslov odgovornosti. Odgovornost za štetu po ovom osnovu postoji ukoliko nezakonito i nepravilno postupanje predstavljaju dovoljno ozbiljnu povredu. Pri ocjeni da li je povreda pravila dovoljno ozbiljna uzimaju se u obzir: jasnoća i preciznost povrijeđenog pravila, mjera diskrecione slobode ostavljene nadležnim tijelima, da li je povreda namjerna ili nije namjerna, da li je pogreška u pravu ispričiva ili ne, te da li se radi o očitom kršenju postojeće prakse. Pored ocjene ozbiljnosti povrede, cijene se i njene posljedice za oštećenog, kako na njega ne bi bio stavljen nesrazmjeran i prekomjeran teret.“

U vezi sa predmetom konkretnog spora, ovaj sud posebno ukazuje na pravno shvatanje Evropskog suda za ljudska prava da je pritvaranje „duševnih bolesnika“ dopušteno samo kada su ispunjene i materijalne i procesne pretpostavke za takvo pritvaranje (Zigidulina protiv Rusije, 2013.), kao i da postupak koji dovodi do prisilnog smještaja pojedinca u psihijatrijsku ustanovu mora nužno pružiti djelotvorne garancije protiv proizvoljnosti, s obzirom na ranjivost lica koja boluju od duševnih poremećaja i potrebu da se iznesu vrlo važni razlozi kojima se opravdava bilo koje ograničenje njihovih prava (M.S. protiv Hrvatske, 2015.)

Drugostepeni sud je zaključio da se u ovom postupku ne mogu preispitivati rješenja koja su donesena u vanparničnom postupku, potpuno zanemarujući činjenicu da su sporna rješenja upravo u tom postupku ukinuta kao nepravilna i nezakonita, i da je nematerijalna šteta koju je tužiteljica pretrpjela zbog toga što je protiv svoje volje hospitalizirana i liječena, u uzročnoj vezi sa postupanjem suda u postupku njenog prisilnog smještaja i zadržavanja u Bolnici Travnik. Utvrđena činjenica da su odluke suda kojim je produžavano zadržavanje tužiteljice u zdravstvenoj ustanovi ukinute nakon što je tužiteljica ostvarila mogućnost da podnošenjem žalbe učestvuje u sudskom postupku, i da je razlog njihovog ukidanja to što tužiteljica nije obavještavana o ročištima pred sudom, niti je sud raspravio i utvrdio sve odlučne činjenice i dao valjano obrazloženje za svoju odluku, daje osnova za zaključak da je tuženi povrijedio prava tužiteljice koja su joj garantovana Ustavom i EKLJP (pravo na saslušanje i pristup sudu).

Naime, okolnost da tužiteljica nije lično saslušana pred sudom koji je odlučivao o njenom zadržavanju u zdravstvenoj ustanovi je od posebnog značaja, s obzirom na zakonom propisanu obavezu suda da, ukoliko je to moguće i ako to neće štetno uticati na zdravlje mentalno bolesnog lica, sasluša to lice. Iz obrazloženja sudskih odluka kojima su ukinuta rješenja o produžavanju prisilnog smještaja tužiteljice u zdravstvenoj ustanovi JU Bolnica Travnik, proizlazi da sud koji je odlučivao o prisilnoj hospitalizaciji tužiteljice nije utvrđivao odlučne činjenice i da je propustio postupiti u skladu sa odredbama člana 22. – 37. Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama. Pri tome, ne može se smatrati odlučnom činjenica da je sporna hospitalizacija tužiteljice izvršena u vrijeme pandemije COVID-a 19, jer u ovom postupku nije utvrđeno da saslušanje tužiteljice nije bilo moguće, niti da bi isto štetno uticalo na njeno zdravlje, zbog čega nije bilo razloga da joj se onemogući pristup sudu.

Sud koji odlučuje u postupku prisilnog smještaja osobe sa duševnim smetnjama u zdravstvenu ustanovu dužan je utvrditi da se radi o osobi sa težim duševnim smetnjama koja uslijed svoje duševne smetnje ozbiljno i direktno ugrožava vlastiti život ili zdravlje ili sigurnost, odnosno život ili zdravlje ili sigurnost drugih osoba. Iz činjeničnog stanja koje je utvrđeno u ovom predmetu proizlazi da je pravilan zaključak prvostepenog suda o odgovornosti tuženog za predmetnu štetu, jer je neopravdano lišenje slobode kretanja tužiteljice posljedica postupanja njegovog organa. Ovaj sud posebno naglašava da postojanje sudske odluke u vrijeme hospitalizacije, samo po sebi, ne znači i da je tužiteljici bio omogućen efektivni pristup sudu i osigurana zaštita njenih prava, kako je to pogrešno zaključio drugostepeni sud.

Prema shvatanju Evropskog suda za ljudska prava izraženom u odluci u predmetu Hadžimešlić i dr. protiv Bosne i Hercegovine (2015.) zatvaranje osobe je „toliko teška mjera da je ona opravdana samo ukoliko su druge, blaže mjere bile razmatrane, ali je ustanovljeno da su one nedovoljne kako bi se zaštitio osobni ili javni interes koji bi mogao zahtijevati da osoba o kojoj je riječ bude lišena slobode. To znači da nije dovoljno da lišenje slobode bude u skladu sa domaćim zakonom, ono također mora biti i neophodno u datim okolnostima.

U kontekstu predmetnog slučaja, u kojem ne postoji utvrđenje suda da je tužiteljica uslijed svoje duševne smetnje ozbiljno i direktno ugrožavala vlastiti život ili zdravlje ili sigurnost, odnosno život ili zdravlje ili sigurnost drugih osoba, proizlazi da njeno prisilno smještanje u zdravstvenu ustanovu nije imalo razumno opravdanje, niti je postojala srazmjera između cilja koji se tom mjerom htio postići sa jedne, i duševnih patnji koje je tužiteljica zbog toga pretrpjela, sa druge strane.

I visina pravične novčane naknade nematerijalne štete u iznosu od 10.000,00 KM, koju je prvostepeni sud utvrdio primjenom metoda slobodne ocjene u smislu člana 127. ZPP u vezi sa članom 200. ZOO, je pravilno utvrđena, iz sljedećih razloga:

U ovom slučaju radi se o duševnim bolovima koje je tužiteljica pretrpjela zbog povrede prava na ličnu slobodu i sigurnost (član II tačka 3d. Ustava Bosne i Hercegovine i član 5. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama), i prava na pristup sudu (član 6. EKLJP), odnosno povredi ljudskog dostojanstva, kao primarne i najviše vrijednosti ljudskog bića, zbog čega i zahtjev tužiteljice za naknadu

štete treba posmatrati u tom kontekstu. Prvostepeni sud je iznio potpune i valjane razloge u pogledu utvrđene visine naknade, iz kojih je vidljivo da je prilikom donošenja odluke imao u vidu dužinu neosnovane prisilne hospitalizacije, životnu dob tužiteljice, socijalni ambijent iz kojeg potječe i okruženje sa kojim se treba suočiti nakon otpusta iz zdravstvene ustanove, zbog čega joj je dosudio pravičnu novčanu naknadu za povredu prava osobnosti u jedinstvenom iznosu od 10.000,00 KM, koji iznos predstavlja primjerenu novčanu naknadu za duševne bolove koje je tužiteljica trpjela.

S obzirom da su razlozi suda koji su izneseni u obrazloženju prvostepene presude jasni i logični, i da je odluka o visini pravične novčane naknade u skladu sa postojećom sudskom praksom u primjeni člana 200. ZOO, te da utvrđena naknada može ispuniti cilj koji se ostvaruje novčanom naknadom nematerijalne štete u slučajevima povrede prava, a to je moralna satisfakcija (zadovoljenje), ovaj sud je primjenom odredbe člana 250. stav 1. ZPP odlučio kao u stavu prvom i drugom izreke ove revizijske odluke.

Odluka o troškovima postupka je donesena primjenom odredbe člana 397. stav 2. ZPP u vezi sa članom 386. stav 2. i 387. stav 1 istog zakona, pa je pored troškova postupka koji su tužiteljici dosuđeni potvrđenom prvostepenom presudom, tužiteljici srazmjerno postignutom uspjehu u postupku po reviziji (18%) dosuđen i iznos od 1.122,30 KM, na ime troškova revizijskog postupka.

Predsjednica vijeća
Marijana Omerčaušević, s.r.